

korištenje. Ovaj zbornik, osim što je još jedan priručnik koji će sastavljači (slavenskih) etimoloških rječnika konzultirati, otkriva da pomaka u etimologiji još uvijek ima, ma kako mali oni bili.

DUBRAVKA IVŠIĆ

PAŠMANSKE MATICE UMRLIH

Glagoljske matice umrlih Župe Rođenja Blažene Djevice Marije u Pašmanu 1606. – 1825. Uredili Pavao KERO i Josip FARIČIĆ. Stalna izložba crkvene umjetnosti (Monumenta glagolitica Archidioecesis Iadertinae, Vol. XVII) – Sveučilište u Zadru, Zadar 2015., 492 str. + faksimil.

Pašman, otok na kojem su se stoljećima žilavo održavali benediktinci glagoljaši i popovi glagoljaši, u paleoslavističkoj i historiografskoj literaturi označen je kao važno izvorište glagoljaštva. To nam potvrđuje njegova bogata rukopisna baština. Samo iz Pašmana, mjesta ovoga osvrta, sačuvana su 22 glagoljska rukopisa i ostriška, 11 glagoljskih tiskanih misala i brevijara, jedan glagoljski natpis i mnogo glagoljskih isprava.

Iz toga su zlatnoga rudnika 2015. godine izvučene na svjetlo dana četiri glagoljske matice umrlih. Transliterirala ih je Marija KERO u knjizi jednostavna naslova *Glagoljske matice umrlih Župe Rođenja Blažene Djevice Marije u Pašmanu 1606. – 1825.* objavljenoj pod uredništvom Josipa FARIČIĆA i Pavla KERE u suizdanju Sveučilišta u Zadru i Stalne izložbe crkvene umjetnosti. Osim »Predgovora« Pavla KERE (str. V–VI) te »Kazala imena« (str. 187–234), »Kazala mjesta« (str. 235–236) i »Popisa manje poznatih riječi i oblika« (str. 237–238) Marije KERO, knjiga je obogaćena dvjema vrijednim studijama »Glagoljske matice umrlih Župe Rođenja B. D. Marije u Pašmanu 1606. – 1825.« (str. VII–XXXII) Grozdane FRANOVŽIVKOVIĆ i »Župnici i ostali svećenici koji se spominju u maticama umrlih Župe Rođenja B. D. Marije u Pašmanu 1606. – 1825.« (str. XXXII–LII) Pavla KERE te, dakako, »Faksimilom matica« opet jednostavnih naslova »I. svezak. Matična knjiga umrlih (1606. – 1679.)«, »II. svezak. Matična knjiga umrlih (1607. – 1612.)«, »III. svezak. Matična knjiga umrlih (1607.

– 1612.)« i »IV. svezak. Matična knjiga umrlih (1686. – 1825.)«.

Faksimil je donesen tako da se na svakoj stranici knjige nalaze po dvije stranice iz izvornika, s tim da ne slijede svoj list iz izvornika. Paginirane su k tomu različitim pravopisnim znakovima, pa tako u prve matice (39 str.) dolaze bjeline uz stranice, u druge (3 str.) kose crte s bjelinama //, u treće (3 str.) znaci nejednakosti s bjelinama < >, a u četvrte (139 str.) uglate zagrade s bjelinama (). Nažalost, ta je paginacija posve neupotrebljiva jer je transliterirani tekst donesen u pravilnom slijedu stranica iz izvornika. Dakle, za provjeru transliteriranoga zapisa svaki se put moraju ispočetka brojiti stranice određenoga faksimila.

Tekst je izvornika razriješen transliteracijom izuzev slova *ĵ* (đerv), *ě* (jat), *č* (šta) i *û* (jus), koji su transkribirani tako da čitateljima olakšavaju, a jezikoslovcima ne otežavaju razumijevanje. Isto tako, donesen je bez interpunkcije i držanja pravila »red za red« s razriješenim kraticama u oblim zagradama i velikim slovima na početku rečenica i kod osobnih imena, naziva crkava i mjesta.

Preminuli pašmanski župljani i svi »furešti« koje bi u njih zatekla smrt pokapani su u crkvi i kod crkve Svete Marije u Pašmanu (na Rtu pašmanskom) te u samostanskoj crkvi sv. Dujma, »u fratrov«, koja se nalazi u Kraju. Pašmanski su župnici i kapelani bilježili dosljedno glagoljicom do 1820. zapise o njihovoj smrti. O pašmanskim je dušobrižnicima, koji su bilježili te zapise ili živjeli u vrijeme njihova nastanka, Pavao Kero je donio kraću ili dužu biografsku crticu.

Osobno su mi zanimljivi matični zapisi iz 17. st., kada je kužna epidemija kosila Pašman u više navrata, a upravo je u studiji Grozdane Franov-Živković raščlanjena ta tema. Najsnažniji nalet kužne epidemije u Pašmanu zbio se 1631., kada je bolest odnijela čak 56 života. Za najžešćih su kužnih dana tijekom travnja i svibnja mnogi pokopani blizu svojih kuća zbog bojazni da bi doticaj mnoštva na grobljima i u crkvama mogao potaknuti epidemiju još većih razmjera.

Zaključno se može reći da su pašmanske matice umrlih prvorazredno ranonovovjekovno vrelo za demografska i društvena istraživanja pašmanskoga stanovništva između prvoga desetljeća 16. i prve četvrtine 19. stoljeća te filološko vrelo poglavito za antroponimijska istraživanja.

IVAN BOTICA